

профіль преподавателя ЗП(ПТ)О» и «система профессионального развития преподавателей ЗП(ПТ)О». Отмечено, что системный подход к профессиональному развитию преподавателей ЗП(ПТ)О нуждается в эффективном функционировании сложной многоуровневой педагогической системы, основанной на учете профессионально-педагогического профиля современного преподавателя, диагностическом подходе к определению его образовательных потребностей, их реализации в условиях формального, неформального и информального образования различных уровней согласно индивидуальной образовательной траектории.

Ключевые слова: преподаватель; профессионально-педагогическая компетентность; профессионально-педагогический профиль; система профессионального развития; заведение профессионального (профессионально-технического) образования.

The purpose of the article is to analyze the problem of systemic approach to the professional development of teachers of vocational (professional) education institutions. Research methods have been analyzed, synthesized, simulated, and designed. As a result of the study, it was determined that the systemic approach to the professional development of teachers which work vocational (professional) education establishments requires effective functioning of complex multilevel educational system, which is based on the account of the professional teacher's profile of a modern teacher, is based on the diagnostic approach to determining its educational needs, their realization in the conditions of formal, informal and informational education of different levels. It has been established that a systematic approach to the professional development of teachers becomes possible under conditions of effective functioning of all components of the system, which are united by common purpose, principles, operate according to their own models, technologies and procedures. The scientific novelty consists in the author's interpretation of the categories "vocational and pedagogical profile of the teacher of VET", "system of professional development of teachers of VET". Practical significance consists in the author's development on the basis of the competent approach of the teachers' professional-pedagogical profile and the introduction of a multi-level system of professional development of teachers. Professional-pedagogical profile, performing educational, diagnostic, reflexive, motivational, planning, prognostic, evaluation functions, becomes a system-forming factor of the system of professional development teachers. Introduced informational educational and professional environment is a strategic resource for the system of teachers' professional development. An individual professional development plan and e-portfolio of the teacher contribute to a systematic approach to the teacher's professional development.

Key words: teacher; vocational and pedagogical competence; vocational and pedagogical profile; professional development system; institution of vocational (professional) education.

УДК [37.011.3-052:330]:378.4.046(043.5)

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-110-113

Стеблюк Світлана Василівна,

кандидат педагогічних наук, викладач,

Мукачівський кооперативний торговельно-економічний коледж, м. Мукачево

РІВЕНЬ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПІДПРИЄМНИЦТВА, ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: КОМУНІКАТИВНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ КОМПОНЕНТ

У статті розкрито зміст поняття комунікативно-діяльнісної складової професійної компетентності з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Дібрано методику вивчення комунікативних та організаційських схильностей студентів та подано результати проведеного дослідження. Зроблено кількісний аналіз отриманих даних за освітніми ступенями «молодий спеціаліст», «бакалавр», «магістр». Запропоновано окремі шляхи удосконалення комунікативно-діяльнісної складової професійної підготовки майбутніх фахівців з підприємництва, зокрема, застосування інноваційних методів навчання, що спрямовані на формування комунікативної культури.

Ключові слова: професійна компетентність, комунікативно-діяльнісна складова, тест-опитувальник, комунікативна схильність, організаційна схильність.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку економічних відносин вимагає постійного удосконалення шляхів, методів економічної освіти молоді. Конкурентоспроможність спеціалістів значною мірою залежить від якості оволодіння сучасними фаховими знаннями, сформованості економічної культури. Компетентності, якими повинні володіти здобувачі освіти на всіх рівнях, визначені Законом України «Про освіту», серед яких «підприємливість та фінансова грамотність», що успішно можна реалізувати у зв'язку з іншими: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна; інформаційно-комунікаційна та інші. (Закон України «Про освіту», Розділ 2, ст.12, п.1).

Складовими професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності нами визначено: психолого-корекційний, академічно-професійний, комунікативно-діяльнісний, аксіологічний компоненти. Погоджуємося з думкою А. Клімової про «необхідність розробки нових підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців з товарознавства, переорієнтації професійних цінностей, переосмислення мети, змісту й технологій навчання для забезпечення формування управлінської компетентності, толерантності, культурі спілкування, що необхідно будь-якому сучасному фахівцю, зокрема товарознавцю, професійна діяльність якого потребує постійної взаємодії у сфері «людина-людина» [4, с.330]. Проаналізуємо особливості комунікативно-

діяльнісної складової. Необхідність її виокремлення пояснюється тим, що майбутній фахівець з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності повинен володіти низкою комунікативних умінь, без яких не зможе виконувати певні професійні дії. Значення комунікативної складової зумовлене зростанням ролі міжособистісного спілкування в ділових стосунках; змінами форм (sms-повідомлення, Skype-бесіда) суб'єктів господарювання із споживачами; інтеграцією України в Європейський простір.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Формування професійно-комунікативної складової професійної підготовки майбутнього фахівця розкрито у працях низки науковців: В. Авраменко, С. Александрова, А. Богуш, О. Загородньої, Н. Задорожньої, І. Зимньої, І. Когут, А. Кондратюк, О. Милославської, Л. Паламар, В. Пасинок, М. Пентилук, Л. Руденко, Д. Трубацької, С. Хоцької, Е. Яценко та ін. Зокрема, В. Авраменко визначено структуру мовленнєвої компетентності фахівців економічного профілю та зміст її компонентів, розкрито шляхи формування термінологічної компетентності як обов'язкового складника мовно-професійної культури фахівців економічного профілю. На думку автора, «важливою умовою успішної професійної діяльності майбутніх фахівців економічного профілю є мовленнєве спілкування, як один із головних компонентів професії, необхідний для впливу й успіху в професійній комунікації, самореалізації фахівця, а також творчого стилю мовленнєвої поведінки тощо. Ця проблема може бути вирішена лише за умови чіткого професійного спрямування всього

комплексу навчальних дисциплін, які викладаються у навчальних закладах, особливо в університетах» [1, с.11].

Сутність комунікативного складника професійної компетентності майбутніх фахівців з економіки, структурні компоненти його та педагогічні умови формування комунікативної компетентності визначено Т. Шепеленко. Психолого-педагогічні основи та систему формування комунікативної культури фахівців сфери обслуговування у професійній підготовці з'ясовано Л. Руденко. Погоджуємось, що «важливою особливістю міжособистісної взаємодії є здатність людини «приймати роль іншого», уявляти, як її сприймає партнер, і відповідно інтерпретувати ситуацію та конструювати власні дії. Вона ґрунтується на взаємній готовності суб'єктів до певного типу комунікативної взаємодії й виникає та розвивається на основі суб'єктивної потреби у спілкуванні та її задоволенні, регулюється індивідуально-психологічними особливостями людей, що взаємодіють, і супроводжується станом задоволення чи незадоволення один одним» [5, с.7].

Н. Задорожною проаналізовано необхідність формування комунікативної компетентності як способу підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців-економістів на ринку праці. Набір комунікативних навичок включає: «здатність до критичного сприйняття себе в процесі міжособистісного спілкування; здатність працювати в команді; здатність сприймати міжкультурні розходження; прихильність до етичних цінностей» [2, с.76]. Наукові розвідки (Н. Доловова, Н. Завініченко, К. Морозова та ін.) спрямовані на вивчення компонентів спілкування: гностичного, когнітивного, емоційного, мотиваційного, когнітивного, поведінкового, рефлексивного.

Мета статті: визначення стану сформованості комунікативно-діяльнісного компоненту професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Завдання: з'ясувати зміст ключового поняття; провести аналіз тест-опитувальника дослідження комунікативних та організаційних схильностей студентів за Б. Федоришиним.

Результати дослідження. На основі аналізу наукових розвідок (В. Чорний, І. Ярошук та ін.) нами сформульовано ключове поняття «комунікативно-діяльнісний компонент професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності». Це здатність до професійного спілкування у полікультурному середовищі, уміння приймати професійне рішення

та планувати комунікативні дії із дотриманням культури усного та писемного мовлення. Показниками стали: наявність комунікативної та організаційної схильностей; орієнтованість у різноманітних ситуаціях спілкування; комунікативна культура.

Ми дотримуємось тієї думки, що: «комунікативна культура є однією з найважливіших складових професійної компетентності економіста. Сукупність всіх можливих етикетних формул є основою системи мовленнєвого етикету нації. У його структурі такі основні елементи комунікативних ситуацій, як привітання, звертання, прощання, перебивання, вибачення, подяка, побажання, прохання, знайомство, запрошення, поздоровлення, пропозиція, згода, відмова, співчуття, похвала, порада тощо» [7, с.77].

Для вивчення стану сформованості комунікативно-діяльнісного складової професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності обрано тест-опитувальник [3], що дав можливість з'ясувати рівень розвитку комунікативних та організаційних схильностей. В опитуванні було задіяно 723 респонденти: з них – студенти коледжів 395, 292 здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»; 36 – освітнього ступеня «магістр». Студентам запропоновано твердження опитувальника, бланки для відповідей. Серед питань були такі: Чи завжди Вам важко орієнтуватися в критичній ситуації? Чи є у Вас прагнення встановлювати нові знайомства з різними людьми? Якщо виникли які-небудь перешкоди в здійсненні Ваших намірів, то чи легко Ви відмовляєтеся від них? Чи легко Ви встановлюєте контакти з людьми, які значно старші за Вас? Чи часто Ви відкладаєте на інші дні ті справи, які Вам треба було б виконати сьогодні? та ін. Відповіді студентів зіставлялися з дешифратором і підраховувалася кількість збігань окремо за комунікативними та організаційними нахилами. Щоб визначити їх рівень, розраховано коефіцієнти – це відношення кількості збігань відповідей того чи іншого нахилу до максимально можливого числа збігань, у даному разі – до 20. Формули для підрахунку:

$$K_{kom} = K_0 / 20 \quad \text{та} \quad K_{org} = O_0 / 20$$

K_{kom} – коефіцієнт комунікативних схильностей; K_{org} – коефіцієнт організаційних схильностей; K_0 та O_0 – кількість збігань з дешифратором відповідей відповідно до комунікативних та організаційних схильностей. Результати тест-опитувальника подано в таблицях 1, 2.

Таблиця 1

Шкала оцінок комунікативних схильностей

Коефіцієнт К	0,10-0,45		0,46-0,55		0,56-0,65		0,66-0,75		0,76-1	
Оцінка	1		2		3		4		5	
Рівень	низький		нижче середнього		середній		високий		дуже високий	
	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%
ОКР «молодший спеціаліст»	105	26,58	65	16,46	209	52,91	10	2,53	6	1,52
ОС «бакалавр»	51	7,47	54	18,49	155	53,08	23	7,88	9	3,08
ОС «магістр»	4	11,11	4	11,11	14	38,89	9	25,0	5	13,89

Таблиця 2

Шкала оцінок організаційних схильностей

Коефіцієнт К	0,2-0,55		0,56-0,65		0,66-0,70		0,71-0,80		0,81-1	
Оцінка	1		2		3		4		5	
Рівень	низький		нижче середнього		середній		високий		дуже високий	
	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%
ОКР «молодший спеціаліст»	28	7,09	45	11,39	306	77,47	11	2,78	5	1,27
ОС «бакалавр»	17	5,82	87	29,79	124	42,47	46	15,75	18	6,16
ОС «магістр»	6	6,67	8	22,22	9	25,0	9	25,0	4	11,11

Результати дослідження за означеною методикою свідчать про таке: студентам, що отримали оцінку 5, властивий дуже високий рівень прояву комунікативних (1,52% за ОКР «молодший спеціаліст»; 3,08% – за ОС «бакалавр», 13,89% за ОС «магістр») та організаційних схильностей (1,27%; 6,16%; 11,11% відповідно). Ці

студенти потребують комунікативної й організаційної діяльності, активно прагнуть до неї, швидко орієнтуються у важких ситуаціях, невимушено поведуться в новому колективі, це ініціативні люди, котрі прагнуть у важливій справі або в складній ситуації приймати самостійні рішення, відстоювати свою думку і домагатися, щоб її

було прийнято іншими. Вони можуть внести пожвавлення в незнайому компанію, люблять організовувати заходи, наполегливі в діяльності, яка їх приваблює, і самі шукають таких справ, які задовольнили б їхні потреби в комунікації та в організаційній діяльності.

Респондентам, які отримали оцінку 4, характерний високий рівень прояву комунікативних (2,53% за ОКР «молодший спеціаліст»; 7,88% – за ОС «бакалавр»; 25,0% – за ОС «магістр») та організаційних схильностей (2,78%; 15,75%; 25,0%). Вони не розгублюються в новій обстановці, швидко знаходять друзів, постійно прагнуть розширити коло своїх знайомих, займаються суспільною діяльністю, допомагають близьким, друзям, проявляють ініціативу в спілкуванні, із задоволенням беруть участь в організації громадських заходів, здатні приймати самостійні рішення в критичних ситуаціях. Усе це вони роблять без примусу, згідно із внутрішніми спрямуваннями. Оцінку 3 отримали студенти, для яких характерний середній рівень прояву комунікативних (52,91% за ОКР «молодший спеціаліст»; 53,08% – за ОС «бакалавр»; 38,89% – за ОС «магістр») та організаційних схильностей (77,47%; 42,47%; 25,0%). Вони прагнуть контактів з людьми, не обмежують коло своїх знайомих, намагаються на власній думці, планують свою роботу, хоча потенціал їхніх нахилів не відрізняється високою стійкістю. Респонденти, що отримали оцінку 2, мають комунікативні (16,46% за ОКР «молодший спеціаліст»; 18,49% – за ОС «бакалавр»; 11,11% – за ОС «магістр») та організаційні (11,39%; 29,79%; 22,22%) схильності нижче середнього рівня. Вони не прагнуть до спілкування, почувають себе скучно у новій компанії, колективи, надають перевагу проводити час наодинці, обмежують свої знайомства, відчувають труднощі у встановленні контактів з людьми і у виступах перед аудиторією, погано орієнтуються у незнайомій ситуації, не відстоюють свою думку, важко переживають образи. У багатьох справах вони намагаються уникати прояву самостійних рішень та ініціативи.

Оцінка 1 властива особистості з низьким рівнем прояву комунікативних (26,58% за ОКР «молодший спеціаліст»; 17,47% – за ОС «бакалавр»; 11,11% за ОС «магістр») та організаційних

схильностей (7,09%; 5,82%; 16,67%). Переважна більшість опитаних за ОКР «молодший спеціаліст» та ОС «бакалавр» показали середні результати за рівнем прояву комунікативних та організаційних схильностей, в той час у студентів ОС «магістр» виявлено високий їх рівень, проте значна частина з них 22,22 % та відповідно 28,89% знаходяться на низькому та нижче середнього рівнів. Сформований рівень комунікативної складової професійної компетентності у магістрів спостерігається вищим, що зумовлено, на нашу думку, ступеневою освітою. Одержані результати свідчать про необхідність подальшого пошуку шляхів удосконалення комунікативно-діяльничої складової формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Серед них пропонуємо застосування інноваційних методів навчання, що спрямовані на формування комунікативної культури: тренінги, компетентнісні завдання із певними ситуаціями, роботу з економічними глосаріями, квест-вправи, складання діалогів, взаєморецензування усних відповідей на визначену професійну тематику, інтерактивні методи навчання (ігрові та діалогові) тощо. Необхідний рівень формування особистісно-професійної комунікативної компетентності, на думку В. Черевко [6, с.22], забезпечується застосуванням методу активного керівного інтердивідуального навчання, який являє собою одну з організаційно-дидактичних форм соціально-психологічного навчання з урахуванням специфіки формованого феномена і базується на принципах поєднання навчального і тренувального аспектів, комплексного використання активних групових методів навчання, дотримання загальноприйнятих норм групової роботи, акцентування на самоаналізі та самодіагностуванні тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, нами розглянуто зміст одного з компонентів професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності – комунікативно-діяльничого та проведено аналіз стану сформованості комунікативно-діяльничого компоненту на основі тест-опитувальника за Б. Федоришиним. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у розкритті сучасних методів та прийомів формування комунікативної компетентності у майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Авраменко В. І. Термінологічна компетентність як компонент мовно-професійної культури фахівців економічного профілю / В. Авраменко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. Випуск 2, 2017. – С.7–14
2. Задорожна Н. В. Формування комунікативної компетентності у професійній підготовці економістів / Н. В. Задорожна // Теорія і методика неперервної професійної освіти: теорія і практика. 2013. Вип. 3–4. – С. 75–78. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2013_3-4_13
3. Пашукова Т. І., Допира А. І., Дьяконов Г. В. Психологические исследования: Практикум по общей психологии для студентов педагогических вузов. Учеб. пособие. – М.: Изд-во «Институт практической психологии», 1996. [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <http://psylib.org.ua/books/pash01/txt12.htm#2>
4. Професійна освіта: теоретичні та прикладні аспекти формування компетентності майбутніх фахівців: колективна монографія; част. 1. / І. І. Доброскок та ін.; керівник авторського колективу І. І. Доброскок. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – 444 с.
5. Руденко Л. А. Формування комунікативної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування у професійно-технічних навчальних закладах: монографія / Л. А. Руденко. – Львів: Піраміда, 2015. – 342 с.
6. Черевко В. П. Формування комунікативної компетентності майбутнього менеджера у процесі професійної підготовки. автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія / В. П. Черевко. – Київ, 2001. – 28 с.
7. Ярошук І. Д. Сутність комунікативної культури економіста / І. Д. Ярошук // Наукові записки. Серія: педагогіка. – 2015. – № 1. – С. 75–81.

References

1. Avramenko, V. I., (2017). Terminologichna kompetentnist yak komponent movno-profesijnoyi kultury faxivciv ekonomichnogo profilu [Terminological competence as a component of cultural and professional culture of specialists of economic profile]. Collection of scientific works of Uman state pedagogical University, 2, p. 7–14
2. Zadorozhna, N. V., (2013). Formuvannya komunikativnoyi kompetentnosti u profesijnij pidgotovci ekonomistiv [Formation of communicative competence in professional training of economists]. Theory and methodology of continuing professional education: theory and practice, 3-4, p. 75–78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2013_3-4_13
3. Pashukova, T. I., Dopura, A. I., Dyakonov, H. V., (1996). Psichologicheskiye issledovaniya: Praktikum po obshhej psichologii dlya studentov pedagogicheskix vuzov [Psychological research: a Workshop on General psychology for students of pedagogical universities]. M.: Publishing house «Institute of practical psychology», URL: <http://psylib.org.ua/books/pash01/txt12.htm#2>
4. Profesijna osvita: teoretychni ta prykladni aspekty formuvannya kompetentnosti majbutnix faxivciv: kolektyvna monografiya, 2016 [Professional education: theoretical and applied aspects of formation of competence of future specialists: collective monograph; part. 1]. etc.; lead author I. I. Dobroskok. Pereyaslav-Khmelnitsky, 444 p.
5. Rudenko, L. A., (2015). Formuvannya komunikativnoyi kultury majbutnix faxivciv sfery obslugovuvannya u profesijno-texnichnyx

navchalnyx zakladax: monografiya [Formation of communicative culture in future specialists in the service sector in technical and vocational educational institutions: monograph]. Lviv : Piramida, 342 p.

6. Cherevko, V. P., (2001). Formuvannya komunikativnoyi kompetentnosti majbutnogo menedzhera u procesi profesijnoyi pidgotovky [Formation of communicative competence of future manager during the vocational training]. author's abstract candidate degree in psychology majoring in 19.00.07 – pedagogical and aged psychology. National Pedagogical University names after M. P. Dragomanov, Kyiv, 28 p.

7. Yaroshuk, I. D., (2015). Sutmist komunikativnoyi kultury ekonomista [The sence of the communicative culture of the economist]. Scientific notes. Series: pedagogy, 1, p. 75–81.

В статье раскрыто содержание понятия коммуникативно-деятельностной составляющей профессиональной компетентности будущих специалистов по предпринимательству, торговле и биржевой деятельности. Подобрана методика изучения коммуникативных и организаторских склонностей студентов и представлены результаты проведенного исследования. Сделан количественный анализ полученных данных по образовательным степеням «младший специалист», «бакалавр», «магистр». Предложены отдельные пути совершенствования коммуникативно-деятельностной составляющей профессиональной подготовки будущих специалистов по предпринимательству, в частности, применения инновационных методов обучения, направленных на формирование коммуникативной культуры.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, коммуникативно-деятельностная составляющая, тест-опросник, коммуникативная склонность, организационная склонность.

The components of professional competence of future specialists in entrepreneurship, trade and exchange activity are defined: psychological-correctional, academic-professional, communicative-activity, axiological. The content of the concept of communicative activity component of professional competence in entrepreneurship, trade and exchange activity is revealed as the ability to communicate professionally in a multicultural environment, the ability to make professional decisions and plan communication activities in compliance with the culture of oral and written speech. Indicators were: the presence of communicative and organizational propensities; orientation in different situations of communication; communicative culture. The purpose of the article is to determine the state of formation of communicative activity component of professional competence of future specialists in entrepreneurship, trade and exchange activities. Objectives: to clarify the concept of «communicative activity component in the training of future specialists in entrepreneurship, trade and exchange activities»; to analyze B. O. Fedorishin's test-questionnaire study of the communicative and organizational propensities of the students. The method of studying communicative and organizational tendencies of students is picked up and the results of the conducted research are presented. The students proposed the adoption of the questionnaire forms for answers, which were compared with a decoder and counted the number sbhan separately for communicative and organizational tendencies. The quantitative analysis of the data on educational degrees «Junior specialist», «bachelor», «master» is made. The data showed that a significant part of the respondents is at the middle level of communication and organizational propensities. Some ways of improving the communicative and activity component of the professional training of future specialists in entrepreneurship, in particular, are proposed, application of innovative teaching methods aimed at the formation of communicative culture: trainings, competence tasks with certain situations, work with economic glossaries, quest exercises, making dialogues, mutual censoring of oral answers to certain professional topics, interactive teaching methods (game and dialogue).

Key words: professional competence, communicative activity component, test questionnaire, communicative propensity, organizational propensity.

УДК 378.22; 316.6

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-113-116

Товканець Ганна Василівна,
доктор педагогічних наук, професор,
orcid/0000-0002-6191-9569,
Вагерич Наталія Сергіївна,
студент,
Мукачівський державний університет, м. Мукачєво

ДІАЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розкрито сутність діалогічного підходу в професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи, його роль у професійному становленні майбутнього фахівця; проаналізовано форми діалогічної взаємодії викладача і студентів у педагогічному процесі. Наголошується на особливості діалогічної взаємодії, яка характеризується тим, що активно організуюче ставлення виявляється не лише до предмета спільної діяльності, а й до самого партнера зі спілкування; внутрішньою умовою діалогічної взаємодії виступають взаємини між викладачем та студентом, які можна кваліфікувати як особистісні, рівноправні у спілкуванні. Конструктивними для реалізації діалогічного підходу є спілкування на підставі захоплення спільною творчою діяльністю та спілкування, що ґрунтується на дружньому ставленні до викладача, позитивному особистісному сприйнятті студентами свого педагога

Ключові слова: діалог, діалогічна взаємодія, професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи, діалогічний підхід, модель учителя початкової школи.

Постановка проблеми. Пошук шляхів оптимізації професійного становлення майбутніх учителів початкової школи – актуальна й надзвичайно важлива проблема сьогодення, оскільки йдеться не про вдосконалення механічного засвоєння студентами певного обсягу знань, а про формування готовності студентів до творчого їх застосування, майстерного оволодіння професійними вміннями та навичками. Професійна культура майбутнього вчителя формується на основі усвідомлених, оцінних знань, які мають бути мобільними, керованими, адаптованими до умов педагогічної діяльності, а також на основі сформованих діалогічних умінь, які

входять до складу і спеціальних, і загальних компетенцій та визначаються як здатність особистості виконувати складні комплексні комунікаційні дії задля успішної реалізації діяльності. Важливо усвідомити, що процес професійної підготовки повинен спиратися на цілісний підхід, який об'єднує предметне навчання з системою професійних знань та умінь, тобто повинен відбутися перехід від вирішення вузькоспеціальних завдань до цілісного розвитку майбутнього вчителя: від стосунків у системі «викладач-студент» до педагогічної та діалогічної взаємодії, співтворчості, співробітництва. Аналіз шкільної практики й рівня готовності